

Michael Virdungus

‘Brutus’

Tragoedia
(1596/1608)

Andreas Hagmaier

Institut für Klassische Philologie
Lehrstuhl Lateinische Philologie
Universität Regensburg
Universitätsstraße 31
93040 Regensburg

September 2007

Interlocutores

Caesar
Brutus
Lucilius
Chorus
Antonius
Nuncius
Strato
Miles

Actus primus

Caesar, <Miles>

Caes. Acherunte vix revulsus huc alta via,
Qua rigida constat crassa caligo inferum,
Adporto meme Ditis evasa specu
His interesse gestiens ludis novis,
Ludis cruentis, mortuo quales mihi 5
Fas est parari. Caesaris mors arguat
Vt sicca vitam? quine vivens hauserim
Tantum cruoris, cuius haud unquam manus
Sedarit ardens caede, cui tot maximi
Duces, tot urbes, tot ferae gentes iacent, 10
Non iam meum cruore restinguam rogam?
Cruore vivus decoloravi salum,
Cruore salsa mortuo spument vada;
Cruore vivo ceu redundavit solum,
Et nunc redundet. cuncta vivus dirui: 15
Lacerare mundum mortuus cessem modo?
Iam, iam insto gravior. arma cur civilia
Cessant? quousque trux taces belli canor,
Cives et hostes, cuncta furians, hui, canor?
Quousque dira stertis, Alecto? iam age, 20
Convolve mundum, intende vocem, Tartaro
Iam erumpe bella fronte praeportans fera
Spiransque Martem lumine, hydros surrigens
Agensque prae te incendia ac luctum et necem.
Sic, sic decebat: functa es officium probe. 25
Gliscit simultas, iacta belli semina
Civilis; odio cuncta turgent mutuo;
Iam, iam alter armis alterum infestis petit;
In se ruunt furore correpti gravi.
Rapiuntur arma, Martiae clangunt tubae; 30
Quassatur orbis; sanguine unctus civico
Gladius ferocit; hauriendis urbibus
Grassatur ignis; vastitas, ferrum, faces
Totoque Enyus orbe bacchatur furor.
Sic nempe, sic ducum parentandum est duci. 35
Ruina Caesaris simul cunctos trahat.
Quo, noster olim miles, immittis gradum?

- Mil. O horror orbis, Caesar, o Martis decus,
 Queis ades ab oris? stupeo et exsanguis tremo,
 Quem te peremtum credidi, vivum videns. 40
- Caes. Vivo peremptus, vivo in exitium omnium,
 Ideoque alastor e Styge erupi furens.
 Sed iuniori nunciato hoc Caesari:
 Probare nobis pergat hanc claram indolem -
 Sic vera nostri sanguinis stabit fides, 45
 Transscriptus Orci sicque thesauro tamen
 Sacrabor inter numina et coelum colam -
 Nec has tremiscat me auspice armorum minas.
 Fatale Caesar nomen orbi mortuus
 Etiam triumphat. arma libertas crepet: 50
 Cupido regni tractat illa ardentius,
 Nunc melius etiam. proinde quatiant omnia
 Secumque robur orbis Eoi trahant,
 Ad arma quos avita libertas vocat:
 Tanto paratu, gentium tanta lue 55
 Tanto impetuque bellicorum fluctuum
 Perfringere haud quivere decretum Iovis.
 Fixum est, ut ex hinc Caesares orbem regant.
 Quos ergo tantis fervidi conatibus
 Cient tumultus? quaeve miscent praelia? 60
 Non praestat uni supplicem summittere
 Quam se terendum turpiter plebi dare
 Humilem superbae? nam unus an cuncti imperent,
 Dum tu impereris, ane servibis minus?
 Servire quin et durius cunctis reor. 65
 Nempe aliquis uni placeat, at nemo omnibus.
 Sed finis instat, ecce, sublata mora
 Nodoque belli. Cassii abscissum caput
 Cerno cruentum resque demersas prope.
 Idem manet cum caeteris Brutum exitus. 70
 Non, non quiescet Vltio ac pausam dabit,
 Donec peribunt, Caesaris quiqui nece
 Animum vel audacem cruentarunt manum.

Chorus

- Ch. O quae res hominum respicis et deum,
 Imo diva potens tollere de gradu 75
 Sublimique humilem sede reponere,
 Rursus conspicuo vertice sidera
 Pulsantem barathri trudere ad infima,
 Cuius numine res curta Quiritium

Aedes usque Iovis crevit in arduas, 80
Vt iam mole sua pressa fatisceret,
Quid, regina, paras? quas paris, o, vices?
Sol hic celsimicans, omnituens, suo
Et terram et pelagus lumine vestiens,
Perfundens calidis cuncta vaporibus, 85
Claram auriga vehens sidereus diem
Atratis tetricus luget equis; suum
Nubit veste nigra Lucifer os nitens;
Lunae terribilis sanguine vultus est.
Armorum sonitus et fremitus tubae 90
Sublime adtonitis hausimus auribus
Crinitaeque minas horruimus facis.
Altorum nemorum dia silentia
Vox dira intonuit; sanguine Veiovis
Telluris steriles depluit in sinus. 95
Et nunquam temere mota tremoribus
Vrbs quassa est strepitu terribili fremens
Et subtus penita parte remugiens.
Iam salsas lachrymas stillat ebur deum.
Quin et noctivagans plebs fera manium 100
Et ferale sonans bubo animos metu
Complevere; monet fibra tumultibus
Vrbem iam gravidam mox fore civicis
Concussam gravius seditionibus.
Hinc bellum lachrymosum, arva cruoribus 105
Hinc pinguentia. quis Caesaris, heu, necem
Tot monstra expediat subsequa? num dei
Immitem Aeneadas contra animum gerunt,
Hoc quod sustulerunt sidereum caput?
An fortasse nova pressa tyrannide 110
Mutato domino Romula gens gemet?
An metam potius venit ad ultimam
Fortuna imperii? sic equidem reor,
Quandocunque diem neverit ultimam
Romano imperio Parca, fore ut furor 115
Civilis quatiat, misceat omnia.
Sic vinci facilis fessa malis erit
Vrbs rerum domina atque insuperabilis,
Ni cives properent exitium sibi.

Actus secundus

Brutus

Bru.	Rebus secundis hostium fusa manu Miserandus error Cassium leto dedit. Fortuna, quos tibi impotens ludos facis! Res, ecce, nostras contudit victoria; Gratatum ut imus, serimus, ah, luctus novos. Nihil, nihil nos laesit hostilis furor.	120 125
	Amica, amica cuncta pervertit manus. O diva, susque deque quae mundum rapis Agens ferensque cuncta, nam quid moliens Hoc, hoc cruenta vulnus infligis manu? An fallor? an quid machinaris, quod tuam Perversitatem hanc deceat infestam bonis?	130
	Proinde furere desine haud unquam in bonos, In me quoque, age, age, more bacchare impio; Omnes habenas vester effundat furor: Num de meo me deiici patiar statu?	135
	An frangar animo? an horream insanum impetum? Adserere legibus suum ut dubitem statum Aut servitutem arcere collo civium? Quin immo totum nubibus mundum horridis Convolvat, in meme corusca Iuppiter	140
	Dum fulminator tela molitur manu; Insurgat Aquilo, tumeat insanum mare; Mi fractus illabatur orbis: hoc tamen Spirabit animo robur, haud unquam mea Pro patria timefacta quod tremuit fides.	145
	An potius igitur Caesaris sortem expetam Felicitate aut urar hac Antonii, Quos scelere ovantes quae satis lethe obruat Et posterorum oblivio diris clepat?	150
	Proinde cuncta et igne et armis misceant, Cives trucident, per scelus fallant fidem Datam senatu; illique patroni populi Ducant ad urbem; illi senatus principes Iugulent senatum, floris et quod civium, Gladio recidant. ut semel iacta alea est,	155
	In omne fas nefasque praecipites ruant. Regnare tanti est, ut iugo patriam premas Scelerumque precium maius accipias scelus,	

Fundatur orbe civium toto cruor
 Lacerque bellis mundus ad manes eat. 160
 Haec, haec revolvunt corde tranquillo impii?
 His lucis haustus gratus? his non credimus
 Scelerum tumultu pectus adtonitum quati?
 Quippe hos senatus ornat, hos, hos plausibus -
 Pro servitus pudenda! - Romani fovent. 165
 Restabat igitur hostium scaevo alite
 Strinxisse cives parricidalem manum
 In nos salutis publicae iam vindices,
 Hoc servitutis praemium ut ferrent suae
 Vel struere propria maius exitium nece. 170
 O vita morte peior! o sors aspera,
 Dira, execranda, quando nil leges valent
 Miscente domino cuncta! praestat millies
 Mori tyranni turgidum quam cernere
 Vultum minantis. quisquis admovit manus 175
 Sceptra superbas, caeteros servos habet
 Leges neque illi, legibus verum imperat
 Eius libido. faciat hoc non improbe:
 Ipsum hoc tamen vir fortis haud ferre est potis
 Aliter licere. quid, modum si iam exsuat 180
 Et omne iusque fasque prosubigens pede
 Prorumpat omne in facinus et sancti nihil
 Ducat: sub hoc tu diriter vitam trahas?
 Quae suadet animus quaeque vaesanus furor,
 Te, te administro patret infanda, impia, 185
 Vt dia quem lex solvat, hunc damnes reum,
 Tua innocentem in carcerem ducas manu,
 Vultu sereno fratris aspicias necem
 Et fulminanti barbaro ostentes ferox
 Manus cruentas caede patrata impia, 190
 Paucos pudendae ut proroges vitae dies,
 Caedes per atras ad tuam dum fit gradus?
 Pudet pigetque gentis, hei, nostrae pudet!
 Virtute cunctis illa praefulgens poplis,
 Illa, illa domitrix orbis et regum lues 195
 Regnatur atro colla submittens iugo.
 Sed, ecce, nostros fors an adfatus petens
 Carum huc Lucilius graditur et fidum caput.

Lucilius, Brutus

- Luc. O Brute, gentis sidus augustum tuae,
Verende ductor, publicum quo sospite 200
Nunquam fatebor perditum aut victum statum,
Quid iam volutas? cura quae pectus coquit?
- Bru. Quid iam volutem potius aut qui pectus hoc
Perurat angor ni malus patriae status,
Patriae, perennis cuius exarsit mihi 205
Amor medullis anxiumque haurit iecur.
Hunc non procella sortis aut vis turbida
Tempestuosi Martis eripiet mihi,
Non terror ullus hostiumve immanitas;
Non si tremendas Iuppiter flammam sonet, 210
Divellat a me; spiritu citius queam
Carere, membris, luce.
- Luc. lux o patriae
Spesque una, Brute, rebus adflictis, diu
Incolume nobis hoc dii servent caput!
- Bru. Di patriae hoc mox forsitan eripient caput. 215
- Luc. Omen sinistrum summus avertat deus!
Sed unde dirum hoc pectoris praesagium?
- Bru. Iam fabor, audi: spes ubi adfulsit meis
Caduca nuper Cassius conatibus
Innumera ducens tela, qua rapidis furens 220
Propontis undis faucibus longis coit
Et clara Abydon Sestos oppositam videt,
Hic omne alacri ferretur cum milite
Littus superbum, mi anxium occultus timor
Pectus coquebat; iamque curis pabulum 225
Nox praebet atris; excubo mente anxia
Caecos volutans Martis incerti exitus,
Nec somnus oculos umbrat; aethereis polum
Bigis subibat Luna iam medium; prope
Cubile tremulis ignibus iam, iam mori 230
Omni minatur Pallade exsorpta lychnus:
Hic mihi repente strepitus, en, aures ferit,
Respicio, lecto et, ecce, se adportat meo
Immane monstrum, corpus horrendum viri,
Illutibarbum, crinibus squallentibus, 235
Spectu cruento, fulminanti lumine,
Totum atritate triste formidabili.
Hoc ergo vastam corporis molem movens
Acieque torquens igneam adsistit mihi.
Proclamo: „quisquis es, agetum, dic ocus: 240

Luc.	At esse vitae dominus haudquaquam potes.	
Bru.	Quid ergo? nostro haud imperaro corpori?	280
Luc.	Quippe imperator summus hac te collocat Statione; num hinc discedis iniussu dei?	
Bru.	Iubet, iubet nunc imperator maximus; Pro patria moriente me fatum est mori.	
Luc.	At turpene adeo, Brute, vel miserum putas Pati tyrannos more viventem bono?	285
Bru.	Men' sub tyrannis more viventem bono Litare verae posse virtuti putas? Vt Brutus unquam vile mancipium audiat? Prius unda flammis, sideralis Tartaro	290
	Mundus ligabit foedere adstricto fidem, Regalis olim quam satelles vileam.	
Luc.	Non Socrates in mente?	
Bru.	non cunctis licent Eadem; tyrannos ferre liceat Socrati: Bruto tyrannum persecutori haud licet.	295
Luc.	Ne sequius quid fiat, hoc veneror deos. Sin iusta bella odere divi, te tamen Virtute certum est nil fore indignum tua. Nunc milites ad arma vexillum vocet, Martemque raucus aeris accendat canor.	300

Chorus

Ch.	Auream quisquis patriae quietem Invidens diros acuit furores Ocia abrumpens laceransque cives, Ille sororum Cuncto ovat serpenticomum veneno	305
	Corque vallatur furiale flammis, Syrtium et Scyllae et rabidae Charybdis Horrida proles. O quid taetrius est, quid truculentius, Quid crudele magis, quid magis impium	310
	Quam ferro propria in viscera saeviens Intestina lues? o scelerum omnium Nunc, nunc Roma capax ob mala civica! Num leti domus est sic inamabilis, Num dirus Phlegeton atque Acheruns fera	315
	Quam castrum hoc Furiarum et furialibus Vrbs obsessa malis? o mihi quam sedet Serpentes potius inter et horridis Torvarum tigridum vix cubilibus,	

Quam spectem gladios sanguine civium
Vndantes, hominem qui magis efferant
Vel diris colubris vel rabida tigris!
Cuncta vis miscet, silet inter arma
Civium lex, et pudor exsulatum
Interim, virtus et eunt honestas;
Plectitur insons;
Spernitur cultus pietasque divis
Debita; at regnat scelus et libido,
Omnis irrumpit vitium propages
Agmine facto.
Quas tuas narrem taceamve clades,
Roma civili recalens cruore?
Horret et luctu mihi mens refugit;
Faucibus haeret
Mole vox ingente mali premente.
Parcite, o divi, veniam precamur,
Hei, Remi mortem facinusque fratris
Iam satis ulti.

Ac tela fundunt probraque in nostros simul;
 Densum agmen aliud opperitur praelium.
 Ant. Sic, alte Apollo, sicque facias, Iuppiter!
 Iaciat omnis hoc die belli alea! 380

Brutus

Bru. Et si ipsa vera patria vos succenderit
 Virtute et ipse vosmet instinctu sacro
 Cerno ruentes atque alacri me impete
 Praecurrere animi, non tamen deero uspiam
 Orationis admovens vivas faces 385
 Flammare corda robur inspirans pium.
 Hic ille nobis, miles, illuxit dies;
 Nunc tempus illud, nunc data est occasio;
 Hic campus, hic est, quo salutem civium,
 Patriam, parentes, templa, delubra omnia, 390
 Deos penates, quicquid et sancti uspiam est,
 Ex impiorum eripere iam dabitur manu;
 Iam optata nobis illa libertas adest.
 O patria mersa tot malorum fluctibus,
 Confixa telis parricidarum, undique 395
 Adflicta, moerens, saucia, en unquam caput
 Erigere pressum audebis? ah, si qua est salus,
 Tu lumine udo, tu gravi suspiritu
 Ex corde ducto nunc manus has respicis;
 Tu, tu tuorum civium imploras fidem. 400
 Proinde, fidi milites, flos martius
 Manusque fortis patriam in dextris gerens,
 Quos civitatis quosque cunctorum salus
 Potior salute quosque libertas viros
 Evibrat, excit menteque inflammat pia, 405
 Nunc, nunc patritam rite virtutem aemuli
 Romaeque memores ite composito gradu,
 Ite in latrones civium pastos nece!
 Ipse adero vobis, ipse non parcam mihi.

Chorus

Ch. Nunc omnis occidit spes; 410
 Nunc, nunc fuisse praestat.
 Periere cuncta, nil est
 Quo nitier queamus;
 Quin nec Salus saluti

Esse, ut velit, potissit. 415
 O Sol, ocelle mundi,
 Haec contueris opples
 Spissis nec os tenebris?
 Non flammeas quadrigas
 Omittis, alme rector? 420
 Luci nec exsecrandae
 Nunc ultima incubat nox?
 Scelus triumphat, omnis
 Iacet sepulta virtus.
 Insultat aequitati 425
 Nefas, in immerentes
 Poena expetit nocentum;
 Scelus est amasse cives.
 O quae satis dehiscat
 Tellus et impotenti 430
 Nos subtrahat furori
 Antonii impiove
 Octavio, cruentis
 Saevisque nunc, priusquam
 Subacta civitatis 435
 Cervix iugum recepit.
 Ollis cruore et armis
 Et luctibus redundat
 Urbs consitrix amaris.
 Ollis furenter omnes 440
 Excussit ira habenas
 Et omne prosubegit
 Pede fas, ut impotentis
 Furiat cupido regni.
 Nunc alteris fugatis 445
 Quid partibus patrabunt?
 Oestro pari feruntur:
 Quae caussa concitavit
 Illos ad arma, iam, iam
 In bella fors remittet. 450
 In se ruent furentes,
 Civesque uter triumphet,
 Cernent cruore multo.

Actus quartus

Brutus, Strato, <Miles>

- Bru. Adversa quantum pugna nostras fregerit
Vires, amici, quaque perculsa omnia 455
Iaceant ruina, nulla quam adflctis viam
Fortuna rebus monstret, haud quenquam reor
Latere vestrum. corrui patriae status,
Reparanda nec iam Marte libertas perit.
Meliora donec augurari et civibus 460
Prodesse miseris licuit, haud unquam meus
Cessavit ardor. grata posteritas feret,
Quos ego labores, quae pericla exhausserim,
Dum civitati studeo. non me terruit
Tanto illa clades septa nuper robore, 465
Non arma, queis succubuit orbis, non opes
Pares Tonanti, non metutae gentibus
Vires et illud orbi adoratum caput;
Non me secures totque lictorum minae
Ac terror ingens ille summovit, ferox 470
Quin irruens ovante dextra stringerem
Telum in tyrannum et impium haurirem latus.
Sed postea destitimus, in patriam mea
Pietas refrixit? nonne vigilans omnia
Vidi, paravi, queis nefandum liberis 475
Depelleretur civium collis iugum?
Proinde cum sors flatibus saeva horridis
Patriam intonarit totque conatus meos
Fractos repulerit, nulla se ostendat via
Cives iuvandi, cuncta sors obstruxerit: 480
Quid has revolvam hinc igitur in cassum vices?
Quid me fatigem? quidve terras sanguine
Et maria inundem? nonne mi fas hac manu,
Qua civitati parta libertas fuit,
A servitute me quoque adserere impia? 485
Quid ducitis suspiria ac maesti genas
Fletu rigatis? quid prece indomitum irrita
Domare vultis? prorsus hoc animo sedet.
Moriente patria Brutus an dubitem mori?
- Str. Per spes relictas perque concussum quidem, 490
Nondum tamen te sospite eversum statum,
Per hancce fortem dexteram atque hoc igneum,

Magnanime Brute, pectus et, quae supplices
 Tibi tendit, eheu, patria infelix manus,
 Ne nos relinquo neve tecum extinguere
 Properes. salutem civium nescis tua
 Salute niti? 495

Bru. cuncta mecum haec antea
 Animo peregi. ne istud, o rex coelitem,
 Tu siris unquam, ut Brutus admittat nefas,
 Neu nostra iusto hoc lancinetur verbera 500
 Apud minores fama, ceu patriam feris
 Quassam procellis degener turpi metu
 Meisque viduus liquerim virtutibus.
 Sed subvenire ut tempore in tali queam,
 Ecquas obarmo copias? ecquam manum 505
 Oppono multitudini hostili? ecquid, heu,
 Queat esse conclamata libertas magis?
 Nunc, o deorum si quis humanum genus
 Curas regisque, si quis arcu flammeo
 Coeli omnia arces celsus et vasto quatis 510
 Mundum fragore fultus astrato throno,
 Cuncta audiens, cuncta intuens, promptam in malos
 Et perpetrantes scaeva vindictam parans,
 Tete suprema, Iuppiter, voce invoco,
 Vt, qui hos malorum concitavit turbines 515
 Saevisque miscens cuncta tempestatibus
 Hac civitatem clade miseranda obruit,
 Ne vitet olim scelerum Adrastaeas vices
 Illuseritve inultus Astraeae piae.

Mil. Quid his sedemus hostico infestis metu 520
 Saxis? trahendae quodve consilium morae?
 Quin linquimus suspecta praecipiti fuga?

Bru. Fugiamus, at non pedibus. aerumnas graves,
 Vitam pudendam, quaque nil est taetrius,
 Hac servitutem fugere me dignum est manu; 525
 Hac, hac patebit vera libertas via.

Etsi corona septus hostili, hac iter
 Pandam salutis hostium irrisis minis.
 At vos adurget quos prope hostilis metus,
 O cara capita pro fide passi ultima, 530

Abite propere neu serite flendo moras!
 Haud flendus, haud sum. patriae potius vicem
 Lugete et hostes, qui modo ob victoriam
 Tumefacta corda scelere praeclari gerunt:
 Hei, quam nefandis scelera suppliciiis luent! 535
 Quas funeratae patriae poenas dabunt!
 Agite, ite vosque auferte properanti gradu.

Ipse at mihi rellictus actutum exsequar,
 Quod sedit animo quodque posteritas probet.
 Age, o vocatus mucro tu quondam haud meos 540
 Frustrate, quando latere fixus Caesaris
 Labem abluisti servitutis civibus
 Fuso tyranni sanguine, o nunc, illius
 Quod tunc petivi morte, iam adipiscar mea.

Chorus

Ch. Nunc, nunc pariter tollite fletum, 545
 Tundite pectus; porro occinite
 Carmen miserum his adfinae malis.
 Flendi seges est ubera, flendi
 Dant caussas, ne quaerite, cuncta.
 Periiit patria, periiit, nobis 550
 Quicquid lucis gratius haustu.
 Pars amissos moeret amicos
 Parsque propinquos parsque parentes.
 Publica privis mage nos moveant.
 Vidit populus, videre patres, 555
 Laniata comas Romaque vidit
 Truncos procerum sanguine foedos
 In rostris artus tabere.
 Heu, quae facies, heu, qui luctus,
 Cum tua, princeps, ora, disertum, 560
 Coelesti fulgentia lingua
 Dextraque nuper scelere Antoni
 Loca polluerunt, quae exornarant!
 Ipsa, ah, Peitho tum conticuit
 Redituraque nunquam orbe profugit. 565
 Nam quid pelagus sanguine decolor
 Nostro ac pingues iteremus agros
 Quidve exhaustas civibus urbes
 Et pube omni Italiam viduam,
 Cum servitii premat haec clades, 570
 Quae quo non exitio gravior?
 Proinde ne lessum facitote Bruto;
 Naenias turpes procul abstinete!
 Nil ducis magni gemitus dolorque
 Funus honestant. 575
 Ille, ceu pulsata Noto ornus ingens
 Grandine aut flictus paries sonora
 Aut cachinnantis crepitu reclamans
 In mare rupes

Prominens undae, stetit acer atque 580
Semper invictus se animosiorque,
Barbaro Fortuna minas furore
Cum intonuit trux.
Illius semper generosus ardor
Pectus accendit patriam tueri, 585
Otio ut posset similis parentum
Roma fruisi.
Lumen o urbis columenque tantae,
Vita dum mansit, animose Brute,
Nenu libertas potuit moriri, 590
Ni morerere
Tute. das saltum baratro profundo
Et iacis tete medios in ignes,
Publico ut prosis statui; Quiritum
Vltime, salve, 595
Salve et aeterna fruire, o, quiete;
Quamque quit virtus meruisse rara,
Hanc tuo exspecta capiti perenni
Frunde coronam.

Actus quintus

Antonius, Lucilius, <Antonii Miles, Nuncius, Chorus>

- Ant. Exsultat animus, mens triumphat gaudio. 600
O lux venusta! o plena laetitiae dies!
Nostrasne Brutus incidit vivus manus?
Ille, ille Brutus, fratris occisor mei,
Princeps senatus in necando Caesare?
Vbi illud animi robur? ubi tandem viri 605
Indomita virtus? ecquis hunc speraverat
Eousque mortem fugere degeneri metu?
- <Luc.> Quid gaudio vagare? quid vanum tumes?
Non quem putasti bellica captum manu
Tenes; nec huc vis scaeva Fortunae valet, 610
Tantum ut superbo gloriam calcet pede,
Nec sic iacebit vera dissimilis sui
Prostrata virtus. ecce, me turmae offerens
Nostros prementi mentiensque ipsum ducem,
Vt interim ille evaderet vestras manus, 615
Sic sum prehensus. me proin duci iube
Laceransque saevis corpus hoc cruciatibus
Demitte morti. laetus atque interritus
Exspecto quicquid asperum ac saevum cluet,
Salus amico parta dum sit vel necem 620
Salute visum oppetere potioem siet.
- Ant. Quid homine, per quem vivit inimicum caput,
Faciemus?
- A. Mi. ut vult, tortus occumbat necem.
- Ant. Sic es mihi auctor?
- A. Mi. quippeni; ob factum inpium
Redhostiatur praemio ut digno scelus. 625
- Ant. At non; ita exhinc cura sit Sanco mei
Sic hocque semper protegat Fidius caput!
Adeone fugiat omnis hoc pectus meum
Exosa honestas, haecce me ut moveat nihil
Pietasne dicam? dicere ane est amplius? 630
O facinus ause saeculo maius tuo!
O mira fidi pectoris constantia!
O Brute, felix hoc amico! o saeculum
Exemplo et isthoc Sol fruens spectaculo!
Quin laetioere ergo enitescis lumine, 635
O nostra, Titan, hactenus pallens mala?

En, tale facinus praedicabunt posterī,
 Oblivionis nec putri rancens situ
 Chartis virescet insitum immortalibus;
 Pyladenque nostra ac Thesei fidum caput 640
 Iactabit aetas atque Damonem suum.
 Equidem fatebor: si mihi concederet
 Fors Brutum apisci, dubius haererem aestuans,
 Facerem quid illo; nam peremtus parcere
 Frater vetaret. te mihi at merito lubens 645
 Adscisco amicum summo honoratum loco.
 Sit incitamen saeculis cunctis fides
 Factum utriusque.

Nun. Brutus, o dux maxime,
 Calens recenti caede, plenus sanguine,
 Inane corpus unico pectus iacet 650
 Transactus ictu proprio ferro incubans
 Memoresque servans acritatis pristinae
 Notas minaci tetricum vultu riget.
 Quid facere nos hoc corpore exsanguī iubes?

Ant. Etsi ille partes fovit adversas mihi, 655
 Dum vixit, hostis acer, extinctum tamen
 Saevire in hostem haud esse generosi puto.
 Habeat sepulcri quisquis est reliquus honor
 Praeterea; at istud tegmen ostrinum interim
 Iniicite nostrum contegendo corpori. 660

<Ch.> O Brute, bracteata quem virtus levi
 Linguae politae splendicans tectorio
 Olim fefellit, quid labores irritos
 Cepisse prodest? anxiam vitam tibi,
 Dum nosque teque conserens curis facis, 665
 Mors interim immatura rapuit spiritum.

Finis

Hinweise zur Textgestaltung

Die Brutus-Tragödie Virdungus wurde in vier Auflagen publiziert, erstmals 1596, sodann in einer leicht überarbeiteten Fassung 1598 (das Mannheimer Exemplar ist über das MATEO-Projekt der dortigen Universität im Internet einsehbar: www.uni-mannheim.de/mateo/camena/vird1/te02.html) und schließlich in einer völligen Neubearbeitung 1608 und 1609. Die Ausgabe von 1608 ist nurmehr durch den Katalog der Staatsbibliothek zu Berlin nachgewiesen; sie gilt als Kriegsverlust. Aller Wahrscheinlichkeit nach bietet sie den gleichen Text wie die Auflage des Jahres 1609. Eine umfassende Behandlung der Tragödie ist unlängst im K. G. Saur Verlag erschienen: Andreas Hagmaier, M. A. Muret, Iulius Caesar – M. Virdung, Brutus. Zwei neulateinische Tragödien. Text, Übersetzung und Interpretation, BzA 235, München/Leipzig 2006.

Dem hier abgedruckten Text liegt die endgültige Fassung aus dem Jahr 1609 zugrunde. Er entspricht dem der Ausgabe von 2006 – lediglich ist der Buchstabe „j“ hier als „i“ geschrieben. Zu Abweichungen vom ursprünglichen Druck sowie zu den früheren Fassungen der Tragödie siehe dort S.217ff.